Боднар Вікторія Іванівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

Конфліктність, як особливість протікання підліткового віку

Незважаючи на те, що підлітковий вік в психології XX століття вивчався досить докладно, сучасні підлітки відрізняються від однолітків попередніх поколінь рядом соціально-психологічних особливостей. Серед них дослідниками відзначається підвищена конфліктність підлітків в умовах школи в цілому і в педагогічному процесі зокрема. Сучасні підлітки частіше стали демонструвати девіантну і навіть делінквентну поведінку. Практика показує, що підлітки не вміють вирішувати конфлікти, і в їх конфліктних відносинах переважають деструктивні тенденції. Для зниження гостроти подібних явищ і більш продуктивного розв'язання конфліктів, необхідно їх психологічний супровід. Успішність взаємодії з підлітками вчителя та шкільного психолога багато в чому визначається розумінням вікової специфіки конфліктності та обранням адекватних засобів і способів роботи з ними. Конфлікт являє собою біполярне явище, яке проявляється в активності сторін. Ідея "багатосуб'єктного" внутрішнього світу людини розглядається в роботах багатьох авторів, особливо тих, які виходять з структурної будови особистості. Наприклад, психоаналіз стверджує, що конфлікт виникає в глибинах психіки як результат взаємодії внутрішніх структур і тенденцій психіки в силу законів її об'єктивного існування; тенденція до конфліктів – результат спотворення базових аттитюдів людини, які виникають під впливом негативного досвіду, набутого в дитинстві. Психологічні конфлікти відіграють істотну роль у формуванні нових рис характеру і в перебудові особистості, а їх вирішення являє собою гостру форму розвитку - відбувається зміна структури особистості підлітка та формування нових відносин. Конфлікт переводить його учасників на якісно новий рівень взаємодії, який супроводжується ціннісною переорієнтацією, усвідомленням та формуванням особистих і групових інтересів, зміною комунікативної структури, руйнуванням старих і створенням нових схем легітимізації.

Конфлікт розглядається на різних рівнях особистості. Внутрішньо-особистісний конфлікт проявляється у зовнішніх міжособистісних відносинах. Міжособистісні конфлікти супроводжуються емоційними переживаннями людини. У тій же мірі внутрішні конфлікти людини ведуть до певних особливостей його міжособистісної поведінки. Різні види конфліктів пов’язані між собою і можуть переходити з одного рівня на інший. Міжособистісний конфлікт, пов’язаний із суперечностями у взаємодії, може переходити в конфлікт внутрішній: в конфлікт мотивів, конфлікт вибору та ін; конфлікт, який виникає між учасниками окремих груп, може стати початком міжгрупового конфлікту. Специфіка становища підлітка полягає в тому, що він є "маргінальною" особистістю. Підліток знаходиться між двома групами, так як він не хоче більше належати до групи дітей і намагається перейти в групу дорослих, але вони його туди ще не приймають. Тому чим більший розрив між двома групами і довший період неприкаяності підлітка, тим з більшими труднощами протікає підлітковий період. Контрастність дитинства і зрілості, між якими знаходиться підліток, ускладнює його засвоєння соціальних ролей і породжує чимало зовнішніх і внутрішніх конфліктів. Крім цього, існує проблема індивідуальних відмінностей: так званого "середньостатистичного підлітка" не існує. Загальні закономірності виявляють себе через індивідуальні варіації, які залежать не тільки від навколишнього середовища підлітка та умов виховання, але й від особливостей особистості. Конфлікт це така характеристика взаємодії, в якій не можуть співіснувати в незміному вигляді дії взаємодетермінують і взаємозаміняють один одного, вимагаючи для цього спеціальної організації.разом з тим будь який конфлікт являє собою актуалізацію протиріччь, тобто втілені у взаємодії протистоять цінності, установуки, мотиви. Можна вважати досить очевидним, що що для свого вирішення протиріччя неодмінно має втілитися в діях в їх зіткнені. Тільки через зіткнення дій, буквальне або мислиме, протиріччя себе і проявляє. Для конфлікту властиві протидія у вигляді спілкування, поведінки або діяльності, спрямованих на захист своїх інтересів шляхом обмеження активності опонента,

нанесення йому моральної або матеріальної шкоди, а також негативне ставлення один до одного.

Емоції домінують у визначенні поведінки і манери спілкування. У результаті стресу всі ресурси індивіда мобілізуються для досягнення перемоги над опонентом. Конфлікт складається з протилежно спрямованих дій його учасників. Цими діями реалізуються приховані від зовнішнього сприйняття процеси в розумовій, емоційної вольової сферах опонентів. Чергування взаємних реакцій, спрямованих на реалізацію інтересів кожної сторони та обмеження інтересів опонента, складає видиму соціальну реальність конфлікту. Підлітковий вік відрізняється конфліктністю. Всі фізіологічні особливості підліткового віку тісно пов’язані з розвитком психіки. Поява психічних новоутворень пов’язана зі складнощами його переходу зі стану дитинства до дорослого життя.

Підлітковий вік характеризується підвищеною збудливістю, нестійкістю емоцій і поведінки, підлітки погано контролюють себе, емоційно не стабільні, що призводить до підвищеної агресивності та конфліктності, що тісно пов’язано зі специфікою протікання даного вікового періоду.

Список використаних джерел

1. Ілійчук В. І. Саморегуляція підлітків у подоланні конфліктної поведінки. – К.: ЛИБІДЬ,

2. Аверин В.А. Психология детей и подростков. – СПб.,